

FOURNIER, LAURENT SÉBASTIEN

A SKÓT KISEBBSÉG ATLÉTIKAI VERSENYEI AZ EGYESÜLT ÁLLAMOKBAN¹

BEVEZETÉS

Európában a kisebbség fogalma a történelmi és társadalmi előzmények rabjának tűnik, s ez megakadályozza néhány kulturális dimenzió megértését. Didier Lassalle szerint ez a fogalom elsősorban a *nemzeti kisebbségekre* koncentrált az államnemzetek felépítésének kontextusában (Lassalle 2010: 7). Tehát a kisebbségek a 19. században beágyazódtak a birodalmakba, amelyek bekebelezték őket. A fogalom csak a 20. század második felétől változott a társadalmibb felfogás irányába, a kisebbségek magukat a megkülönböztetett bánásmód vagy diszkrimináció áldozatának tekintették. Európában a kisebbségek elsősorban a politika területére tartoznak; azt akarják, hogy észrevegyék integrációjukat a legitimebbnek vagy szilárdabbnak feltételezett nemzetállamok nagyobb egységébe.

Az Egyesült Államok ezzel ellentétben egy olyan példát mutat, amely kizárólag a kisebbségek jelenlétére és a lehetséges asszimiláció gondolatára épült. Amíg az európai államnemzetekben a kisebbségek egy többséghez viszonyítva nyertek értelmet, az Egyesült Államok olvasztótégelyt, *melting-potot* alkot, amelyben a bevándorolt kisebbségek feladata az összeolvadás. Ezen kisebbségek körében a hierarchiák sokkal inkább a területre érkezés sorrendjének függvényében állandósulnak, mint a többséghez fűződő, nehezen definiálható kapcsolat alapján. Eltekintve az őslakosoktól, akiket a hivatalos terminológia szerint (Lassalle 2010: 11) nem *látható* kisebbségnek tekintünk, megkülönböztethetjük az európai bevándorlók első hullámait, a 17. századtól a 19. századig (Rygiel, 2007), valamint a 20. század folyamán a harmadik világból érkező migránsokat (Barrou, 2007).

1 A francia tanulmány megjelenése: Les jeux athlétiques de la minorité écossaise aux Etats-Unis. *Cahiers Européens de Sciences Sociales*. 2014. (6) 115–127.

A szociálpolitikai megközelítés által uralt szociológiai és antropológiai szakirodalom az utóbbi években elsősorban a társadalmilag és kulturálisan *domináns* kisebbségek tanulmányozására koncentrált, amelyek általában legutolsóként érkeztek az adott területre. A kortárs migrációra koncentráló kutatások ennek a megközelítésnek a megerősítésére törekedtek. Azáltal, hogy a migrációt az *anyaországok* és a *célországok* viszonylatában vizsgálta, Barrou egészen odáig jutott, hogy globálisan szembeállította egymással a déli és az északi országokat. Itt nem arról van szó, hogy újra megkérdőjelezzük egy olyan megközelítés megalapozottságát, amely az ezen országok bánásmódjában megfigyelhető különbségeket hangsúlyozza. Nem is a tényt kell kétségbe vonnunk, miszerint a migrációs jelenségek és a bevándorló kisebbségek szorosan kapcsolódnak gazdasági, politikai és társadalmi problémákhoz, amelyeket illene helyrehozni vagy megelőzni. Inkább egy olyan hipotézis felvetéséről van szó, amely szerint egy adott kontextusban bizonyos kisebbségek *domináns*sá válhatnak (Barrou, 2007).

Ebből a hipotézisből kiindulva lehetővé válik egy kisebbség kulturális ambícióinak vizsgálata antropológiai és történelmi viszonylatban, elkerülve a kulturalizmust. Ez a tanulmány egy „*White Anglo-Saxon Protestant*” kisebbség, az Egyesült Államokban élő skót kisebbség hosszú időn át tartó vizsgálatáról szól, kulturális gyakorlatukon keresztül. Elsősorban azt fogjuk látni, hogy ez a kisebbség leginkább a „*Highland Games*” típusú, skót népzenevel és néptáncokkal kísért versenyek szervezésén keresztül képzelet elviszonyát az anyaországhoz. Ezek a versenyek újra kitalálnak egy „*skótságot*” az anyaföldön kívül (klánrendszer, skótkockás szövet...), néha több mint két évszázaddal az első skótok Amerikába vándorlását követően. A kisebbség tehát egy identitási potenciál hordozójaként tűnik fel, amely lehetővé teszi, hogy kulturálisan megkülönböztesse magát másoktól. A példa arra ösztönöz, hogy egy új nézőpontból vizsgáljuk meg más kisebbségek identitásépítésének folyamatát és kulturális követeléseit.

KEZDETEK: KIVÁNDORLÁS ÉS SKÓT ÖNTUDATRA ÉBREDÉS

Az egyesült államokbeli skót kisebbségre koncentráló történelmi adatok alapján betelepülésük hosszú idő alatt zajlott. Duane Meyer történész szerint (Meyer 1961) 350 bevándorló szállt partra Amerikában 1739-ban a Thistle hajóról, valamint ugyanennyi skót a Mayflowerről, amely Argyllból érkezett. Ezek a bevándorlók csatlakoztak a Cape Fear Valley-i skót közösséghez, amely 1730 körül alakult Észak-Karolinában. A Jakobiták és a felföldiek 1746-os Culloden-i veresége jelentős fordulópontja volt a skót történelemnek és a kivándorlást is felgyorsította.

Ezt követte az elnyomás a brit királyság részéről. Az 1747. augusztus elsején kiadott *Proscription Act* betiltotta a skót öltözeteket, a gyülekezést, valamint a felföldi klánokhoz kapcsolódó zenét és fegyvereket. A duma egyenlő elbánásban részesült a fegyverekkel. Ezt a törvényt csak 1782-ben helyezték hatályon kívül, ahogy a *Heritable Jurisdiction Act* is, amely felfüggesztette a felföldi klánok főnökeinek megszokott hatáskörét (Jarvie 1991). Ezekhez a törvényekhez hozzáadódott a gazdaságpolitika, amely azon alapult, hogy az angol arisztokrácia visszaszerezte a felföldiek földjeit. Az 1760-as évektől kezdve a *clearances* előmozdította a bérlők kivándorlását, akiknek jogai csökkentek az angol

földesurakkal szemben. A Felföld népességét felváltották a birkák vagy a szarvasok, és az angol arisztokrácia versenyeinek és vadászatának helyszínévé vált.

Mindazonáltal, paradox módon ugyanebben az időszakban a leigázott Skócia fokozatosan ráébredt kultúrájának egyediségére. Osszián Macpherson által elterjesztett irodalmi mítosza, amelyet az európai értelmiség is átvett, 1760-ban keletkezett és megerősítette a nemzeti skót érzelmeket (Trevor-Roper 2009). Jótékonyági egyesületek Skócián kívül Londonban, az Egyesült Államokban és Kanadában is alakultak. Megváltoztatták a vad felföldiekről alkotott képet. Először is, a felföldiek a fenyegetés szimbólumából az erő és a bátorság szimbólumává váltak, ami vonzónak bizonyult az arisztokrácia és az elangolosodott katonák számára. Amíg a nagy romantikus költő, Walter Scott nevével fémjelzett romantika felértékelte a skót kultúrát, az angol arisztokrácia egyre jobban érdeklődött a kivándorlás miatt szabadon maradt területek iránt. 1822-ban az Edinburgh-ba látogató IV. György királyt felföldi ezredek fogadták. 1848-ban Viktória királynő megvette Balmoral kastélyát a Felföldön és pártfogásába vette az első *Highland Gamest*, amely Braemarban került megrendezésre. Ugyanakkor az egész 19. században folytatódott a skót kivándorlás, amelyet az angol monarchia nyíltan támogatott a *Highland and Islands Emigration Society* által, mivel a birkák és a szarvasok továbbra is jobban jövedelmeztek, mint a parasztok (Jarvie 1991: 69).

A SKÓT KULTÚRA KIALAKULÁSA A NEMZETI HATÁROKON KÍVÜL

A Skóciában egyszerre fenyegetett és támogatott skót kultúra nagyon gyorsan a kivándorolt skót kisebbségekre kezdett támaszkodni. Az Egyesült Államokban az ország keleti részén számos városban alakultak egyesületek a 19. század folyamán. Ezeket az egyesületeket *Caledonian Clubs-nak*, *Order of Scottish Clans-nek*, *Saint Andrew's Societies-nek* vagy *Burns Societies-nek* nevezték Robert Burns költő műve után. Gerald Redmond szerint (Redmond 1971) 1836-ra tehető az első sportesemény, amelyet a skót kisebbség szervezett az Egyesült Államokban. Ezt az eseményt a *Highland Society of New York* vállalta fel, mégis elszigetelt maradt. *Scottish Sports* néven más találkozók is szerveztek, ezek száma 1850 után megnőtt. Ezek a versenyek, amelyek néha több tízezer embert vonzottak, identitást adtak az Egyesült Államokban élő skót kisebbségnek. A résztvevő sportágak közt szerepelt elsősorban a dobóatlétika, az ugrás és a futás, előrevetítve a modern atlétikát, amely 1870 után az *American Amateur Athletic Clubban* fejlődött ki. A versenyeken megjelent a kalapácsvetés, a kő- illetve fatörzshajítás, a zsákbanfutás és a talicskázás ugyanúgy, ahogy a tradicionális skót tánc.

A 19. század végén, az amerikai polgárháború után, a kaledóniai versenyek rendkívül népszerűek voltak mind az Egyesült Államokban, mind Kanadában (Redmond 1971 és 1982). Ezek a versenyek rengeteg amerikai városban megjelentek mind Keleten, mind Nyugaton, és részük volt a különböző sportágak kifejlődésében. A néhány bevándorló által adott löketnek köszönhetően a *Scottish Sports-ból* eredő szabályok befolyásolták a megszülető egyetemi sportot és az atlétikát. De a kaledóniai versenyek professzionalizmusuk miatt fokozatosan hanyatlásnak indultak, míg az amatőr versenyek fellendültek. A skót versenyek bizonyos mértékig saját sikerük áldozatává váltak, hiszen nagy közön-

séget vonzottak és nyitottak voltak minden nemzetiség számára, így hivatásos atlétákat foglalkoztattak, miközben az amatőr atlétikának egyre nagyobb értéket tulajdonítottak. A 19. század végére a kaledóniai versenyek lerövidültek, s a 20. század elején fokozatosan el is tűntek, annak dacára, hogy mekkora hatással bírtak a modern atlétika létrejöttére.

A SKÓT VERSENYEK MEGÚJULÁSA A 19. SZÁZAD MÁSODIK FELÉBEN

Ez a relatív hanyatlás mégsem az amerikai skót kisebbség versenyeinek végleges eltűnését vetítette előre. Néhány évtizedes hanyatlás után a skót versenyek új erőre kaptak. 1954-ben Donald MacDonald észak-karolinai újságíró hatalmas lelkesedéssel fedezte fel Skóciát, Edinburgh-ba utazott, és részt vett a braemari *Highland Games-en*. Miután visszatért az Egyesült Államokba, először az észak-karolinai Charlotte-ban alapította meg a *Robert Burns Society-t* majd a *Grandfather Mountain Highland Games-t*, amely első ízben 1956-ban került megrendezésre. Ezek a versenyek, amelyek azóta továbbfejlődtek és évente körülbelül 30 000 embert vonzanak, jelképezik a skót identitásigény újraszűlését az Egyesült Államokban. Ahogy Donald MacDonald maga is elmagyarázza egyik művében (MacDonald 2007), egyszerre beszélhetünk az első skót bevándorlók emlékezetének felelevenítéséről, akik a 18. század elején érkeztek Észak-Karolinába, valamint a régi dél emlékének rehabilitálásáról, olyan országokénak, amelyek a szerző szerint tisztelték Walter Scottot és hűek maradtak a skót lovagi szellemhez azáltal, hogy a konföderáció pártját fogták a polgárháború alatt.

Innen kezdve a történelem és a mítosz összekapcsolódik, hiszen a kapcsolat a skót kisebbség és az anyaország közt, amelyre igényt tartanak, nagyrészt kitalált. A 19. században a kaledóniai versenyek főleg az Egyesült Államok északi és keleti városaira koncentráálódtak, és eleinte a *bevándorlók* a rendezvénye volt, akik sok esetben maguk érkeztek Skóciából, vagy a szüleik az anyaországban születtek, azonban a versenyek újjászűlése 1950 után teljesen újjáépítette az emigráns kisebbség és az anyaország közötti kapcsolatokat. Ahogy az egyetemi oktató, Céleste Ray megjegyzte (Ray 2001), a Skóciához való tartozás érzése, amely abban fejeződik ki, hogy összegyűlnek, néha egy tucat generációval a bevándorlást követően jelenik meg. Ez felveti az újjáértékelés kérdését a *skótság* újra feltalálásában az anyaországon kívül, hiszen olyan cselekvőket mobilizál, akik számára az identitás inkább kitalált, mint megélt. Ennek megfelelően az amerikai *Highland Games* egyre nagyobb rugalmassággal fejlődött, néha légből kapott alkotóelemekkel bővülve.

AZ ELKÉPZELT SKÓCIA

Érdekes az amerikai skót kisebbség atlétikus versenyeinek példája, mivel megmutatja, hogy a kisebbségi identitási igénylések mindenféle embernél megjelenhetnek, beleértve azokat, akik csupán *érzéseiket tekintve* skótok. Természetesen a résztvevők nagy része skót gyökerekkel büszkélkedik, de a többiek számára főleg a Felföld elképzelése jelenti a

vonzerőt, a viselet, az énekek, a zene vagy a tánc, amelyeknek népszerűsítéséhez a hollywoodi filmek is hozzájárultak. Habár minden évben valóban számos skót atléta utazik az Egyesült Államokba, hogy részt vegyen a *scottish* kisebbség által szervezett kulturális és sporteseményeken, a nézők nagy része amerikai, aki csupán vágyik a skót gyökerekre. Fontos tényező az ilyen fajta igények megjelenésében a régi klánrendszer újjászületése a *Clan Societies*-ben. A klánok, amelyeket Skóciában a 18. századi cullodeni vereség után hagytak el a társadalmi berendezkedéssel együtt, itt a kisebbség identitásépítő vonatkozásaként bukkannak fel. 1974-ben alakult az Egyesült Államokban a *Council Of Scottish Clans and Associations* azzal a szándékkal, hogy egyesítse a genealógia iránti érdeklődést és a mai amerikaiak őskutatás iránti vágyát (Ray 2001: 76). Az amerikai *Highland Games* nézőinek egy része tehát épp a gyökereit kutatja, így a kisebbség említése nagyon sajátos értelmet nyer.

Céleste Ray nagyon jól kimutatja könyvében, hogy a kisebbség itt a tömeges összefüggések alkalmával közösen megélt érzelmekre támaszkodik, sokkal inkább, mint egy azonos társadalmi-politikai helyzetre. A bevándorlók távoli leszármazottjai, a skótok az Egyesült Államokban nagyon különböző társadalmi osztályokba tartozhatnak, akkor is, ha egyezik az érdeklődésük a múlt iránt. A legidősebbeknél ez az elképzelés gyakran a genealógiai kutatásokban vagy a klánokhoz való tartozásban nyilvánul meg. A középgeneráció számára a viselet és a tánc táplálja lelkesedésüket az élő történelem iránt. A legfiatalabbaknál pedig a sportos vagy zenei kihívások a skótnak tartott alkalmak. Mindegyik esetben az új, saját szertartások megjelenése az amerikai versenyeken lehetővé teszi az odatartozás érzésének létrejöttét. Ha a klánrendszer közrejátszik ezeknek az új szertartásoknak a megszületésében, a skótkockás szövet, és ennek tisztelete egy a legkézzelfoghatóbb megnyilvánulások közül. A *skótkockás szövetek megáldása* vagy a *Kirkin' o' the Tartan*-nak nevezett szertartás, amelyet a második világháború után találtak ki, lassanként az egyesült államokbeli skót versenyeken is elterjedt. 1998-ban az amerikai szenátus április 6-át *Tartan Day*-ként fogadta el, azzal a céllal, hogy ekkor az amerikai skótok generációinak a modern Amerika virágzásához való hozzájárulását ünnepelje.

A SKÓT IDENTITÁSIGÉNYEK ÉRTELME AZ EGYESÜLT ÁLLAMOKBAN

A skót identitási érzések minden évben megnyilvánulnak az Egyesült Államokban a körülbelül száz *Highland Games*-ben és a lokális egyesületek számtalan gyűlésében, amelyeken *amerikai skót* örökséget igényelnek. Rowland Berthoff, az Atlanti-óceán migrációinak specialistája nyomán (Berthoff 1982) helytállónak tűnik felvetni ezen identitásigények jelentőségének kérdését. A 19. század végétől az amerikai skótoknak csak elég ködös tudásuk volt a skót kultúráról. Nem különböztették meg a néptáncokat, és anélkül díjazták a legjobb viseletet, hogy tisztában lettek volna azzal, milyennek kellene lennie. Ráadásul a versenyek szervezőinek ki kellett elégíteniük a társadalmi igényt, ami oda vezetett, hogy nagy szabadsággal kezelték az eredeti kultúrát. A 20. században egyre inkább *önjelölt skótok* vettek részt a versenyek szervezésében. Ráadásul bizonyos emberek vagy csoportok a résztvevők közül teljesen elszakadtak a skót alapoktól. Ez történt a dudások zászlóaljával is, amely az amerikai hadsereghez társult, de ugyanígy a táncosokkal is, akiket esetleg hidegen hagy

nemzetiségi származásuk. Egy kutatás szerint például a skót táncok amerikai versenyeire beiratkozott táncosok egyharmadának van csak skót neve (Berthoff 1982: 17).

Mégis, habár úgy tűnik, hogy rengeteg embernek, aki kérkedik skót identitásával, soha semmi köze nem volt Skóciához, más kutatások szerint a duda- és dobtanfolyamokat az Egyesült Államokban 1962-től skót és kanadai oktatók irányításával szervezték. Tehát több amerikai földön élő generáció után az anyaországhoz fűződő kötelékek elvesztését a skót kisebbségi mozgalom új szereplőinek szóbeli erőfeszítésével kompenzálták. Donald MacDonald véleménye szerint 1954-ben kezdődött a visszatérés a gyökerekhez, Skóciába, a világ számára Skócia turisztikai niche-ként jelent meg, amely a gyökereiket újra megtalálni vágyó amerikaiakra specializálódott. Ez a felfrissített, anyaországhoz fűződő kapcsolat annál inkább fontossá vált, mivel az amerikai tér túl tágas ahhoz, hogy a különböző skót csoportok megismerjék egymást. A kaliforniai skót kisebbség egyik képviselője számára magától értetődőbb Skóciába menni, mint Észak-Karolina keleti partjára, hogy más skótokkal találkozzék. Egy másik tényező, amely megerősíti ezt az identitást, a szövetségi egyesületek hálózatának megalapítása. Két évvel a *Council Of Scottish Clans and Associations* alapítása után, 1976-ban alakult a *North American Scottish Games Association*, amely egybegyűjtötte az ország legfontosabb atlétikai versenyeit. Így a földrajzi és történelmi eltávolodást hivatali intézkedésekkel kompenzálták, amelyek lehetővé tették az Egyesült Államok különböző tagállamaiban élő skótok meglazult társadalmi kapcsolatainak megerősítését.

SKÓT BROSÚRÁK ÉS PUBLIKÁCIÓK AZ EGYESÜLT ÁLLAMOKBAN

Ennek a kisebbségnek a csoportos tevékenységét megerősítik a specializálódott sajtóorgánumok, amelyek közül egyesek már a 19. században napvilágot láttak, mint például a *Scottish-American Journal* (Redmond 1971). Bizonyos újságok az Egyesült Államokban jelentek meg, ahogy Észak-Karolinában a *The Highlander* vagy az *Argyll Colony Plus*, míg másokat Skóciában, az emigránsoknak címezve adtak ki, például a *Scotland Now*-t (Ray 2001). Ezek a publikációk kifejező módon a 20. század első felében szűntek meg, hogy aztán újra megjelenjenek. Annak elemzése, hogy ezek a cikkek mit tartalmaznak, segít abban, hogy megértsük, ennek a kisebbségnek a léte nem csupán az általuk szervezett atlétikai versenyekre korlátozódott, hiszen rengeteg hirdetést találhatunk a divatos *nemzetiségi jellegű* fogyasztási cikkekről a whiskytől a skót témájú utazásokig.

Egy másik fontos forráscsoportot alkotnak azok a brosúrák, amelyek minden verseny megszervezését kísérték. Ezeknek a brosúráknak az összehasonlítása lehetővé teszi a kisebbséghez kapcsolódó társadalmi ábrázolások elemzését. A brosúrák nagyon változatosak a különböző megnyilvánulások terjedelmének és régiségének függvényében. Néha egyszerű röpcédulákról van szó, amelyek csak a találkozó helyét vagy idejét és egy felhívást közölnek aláírásgyűjtésre, a szervező egyesület javára. Azonban más esetekben a brosúrák egészen komoly formát nyernek, színes hirdetésekkel és fényképekkel. A kaliforniai Plesantonban, az amerikai kontinens egyik legnagyobb skót találkozóján nem közöltek sok részletet az eseményről. Minden érintettet rövid életrajzzal mutattak be, amely a skót kisebbség kulcsszereplőinek nagyon pontos szociológiai vizsgálatát teszi lehetővé.

Ők gyakran híres amerikaiak skót névvel, akik belefolytak a versenyek szervezésébe. A broszúrák a katonai világgal való aktuális viszonyokat is elárulják, és olyan anekdotákat mesélnek, amelyek az erre specializálódott internetes oldalakon is megtalálhatóak és amelyeknek célja, hogy megerősítsék a skót kultúrához való tartozás érzését.

A SKÓT AMERIKA A SKÓTOK SZEMSZÖGÉBŐL

Noha ez a kisebbség nagyon strukturáltnak tűnik az ilyen produkciókat tekintve, az eddig megvalósult skóciai kutatások kicsit más fényben tüntetik fel ezt a jelenséget. Több olyan adatközlő figyelte meg, aki részt vett Skóciában a *Highland Games-en*, hogy az amerikai versenyek olyan Skócia-képet forgalmaznak, amely nagyon különbözik attól, amelyet a skót versenyeken találhatunk. A klánok, a genealógia és a skótkockás szövet tiszteletének szilárd jelenléte a legjobb esetben a rossz ízlés megtestesüléseként, legrosszabb esetben pedig politikai konzervativizmusként jelenik meg. Hogy megértsük ezt a nézőpontot, emlékeznünk kell, hogy a skót nacionalizmus 1920 után jelent meg, tehát nagyon új, kortárs jelenség, ezáltal egyidős az anti-imperialisták és a harmadik világgal szolidaritást vállalók lázadásával (Nairn 2003: 83). Ebben a kontextusban ez a nacionalizmus nagyrészt a dolgozókra támaszkodott, és kifejlődött az angol uralom haladó kritikája. Sok kortárs skót nacionalista számára a prioritás a Londontól való függetlenségért folytatott küzdelemé. A skót nacionalizmus e haladó vonalának szemében a skótkockás szövet tisztelete és a kivándorolt kisebbség identitásának megnyilvánulásai olyan silány romantikának tűnnek, „amely nem éltethette a nemzetet” (Nairn 2003: 104). Még rosszabb, hogy a skótkockás szövet és a tradicionális kultúra képére úgy tekintenek, mint ami az angol arisztokrácia eszköze volt, hogy jobban megszilárdítsa uralmát. Ettől fogva ezeknek a jelképeknek a reprodukciója a nemzeti határokon kívül tévedésnek tűnik.

A megítélésnek ez a fajtája annál inkább elterjedt Skóciában, hiszen az *örökség* elemei tárgyát képezték egy intenzív átértékelésnek egyszerre művészi, gazdasági és turisztikai síkon. A *skótságról* alkotott kép, amelyet az Egyesült Államok skót kisebbsége igényel, tehát eltolódni látszik a kritikákhoz képest, amelyek ugyanezt az imázst támadják az anyaországban. Egy, a skót nemzeti örökségnek szentelt műben az egyetemi oktatók nemrég bemutatták, hogy ez az örökség hogyan vált a politikai és gazdasági kalkulációk áldozatává (McCrone et al. 1995). Ezeket a kritikákat egyszerre táplálta az a tény, hogy ez az örökség lényegében az arisztokrácia tulajdona maradt és az a tény, hogy a skótkockás szövet és a *Highland Games* főleg a lokális turizmus táplálására szolgálnak. Abban a kontextusban, amelyben a nacionalisták haladók vagy radikálisak, és amelyben a konzervatívok királypártiak, a konzervatív nacionalizmus, amely skótkockás szövettel társul, értelmetlennek látszik, ezért manapság sokkal inkább jelen van az Egyesült Államokban és Kanadában, mint magában Skóciában, ahol gyakran egyszerű folklórként asszimilálódott.

A KISEBBSÉGEK ÚJRAGONDOLÁSA A TÖRTÉNELEMMEL KEZDVE

A skót kisebbség példája az Egyesült Államokban érdekes, hiszen a kisebbségi kultúrák újragondolására készlet a történelemmel kezdve anélkül, hogy elválasztaná őket a jelenlegi állapotuktól. Habár a kisebbség fogalma már régen szociológiai, sőt politikatudományi fogalomná vált, nem feledkezhetünk meg arról, hogy az emberek, akik a kisebbségi csoportokat alkotják, sajátos történelmi kontextusok áldozatai. Ráadásul különbözik a vándorló csoportok, illetve azon kisebbségek helyzete, akik több generációval ezelőtt hagyták el anyaországukat. Hosszú időn át vizsgálva a skót kisebbség helyzetét az Egyesült Államokban, több fázis különíthető el. Az első, rögtön a bevándorlást követő időszak kitermeli az anyaország emlékeztét az *első bevándorlók* egyesületeire támaszkodva, akik a kölcsönös segítségnyújtást szervezik a bevándorolt honfitársak közt az új földön. Az első fázist a fokozatos felejtési szakasz követi, amely során a származás emlékezte egyre jobban elhalványul. Az Egyesült Államokban az asszimilációs politika tehát felülkerekedett a skót versenyeken a 20. század elején. Ezek a versenyek kereszteszűdtek és gyarapították a megszülető amerikai sportok körét. De később egy harmadik, újjáéledő fázist figyelhetünk meg. Ezt a fázist kezdetben néhány szenvedélyes egyén vitte a vállán, majd olyan embereket érintett, akiknek nem feltétlenül volt közvetlen kapcsolatuk az anyaországgal, viszont mindenképpen egy *kisebbséghez* szerettek volna tartozni. Ebben a kontextusban légből kapott új rituális elemek jelenhetnek meg, míg a kisebbség fokozatosan történelemalkotónak bizonyul.

Ezeknek az egymást követő fázisoknak a kijelölése segít annak megértésében, hogy a kisebbségek az idő múlásával másképp viszonyulnak az integrációjukhoz. A 19. századi Amerikában a skótok alkalmakat szerveztek, amelyeken összegyűlhetnek, ez megkönnyítette identitásuk megélését és az, hogy ők egy sajátos csoport tagjaként határozták meg magukat, paradox módon megkönnyítette beolvadásukat az amerikai *nemzeti olvasztótégelybe*, ugyanúgy, ahogy más bevándorolt kisebbségek, mint például az írek, az olaszok vagy a lengyelek esetében. Egy évszázaddal később megváltozott a helyzet, mivel a hagyományos asszimilációs célú doktrína helyébe lépett a kommunitarizmus. Az 1960-as években az amerikai négerek jogaiért küzdő mozgalom, az indián kisebbségek öntudta ébredése, majd az 1970-es évektől kezdve a gyökerek kutatásának általánossá válása a városi középosztály körében oda vezetett, hogy valami, országos viszonylatban kívánatos dologként tekintsenek a kisebbségi csoportok identitására. A skót kisebbség szokásai tehát megkülönböztető jelleget öltöttek azok számára, akik nem feltétlenül a leginkább *láthatónak* tartott kisebbségek tagjai voltak az Egyesült Államokban. De, ellenében ez utóbbiakkal, akik gyakran egyfajta névtelenséget kerestek, hogy így beolvadjanak, a *Highland Games* résztvevői sok esetben ki akarnak tűnni. Kiltet hordanak, más zenét játszanak, mint amelyet az átlag általában hallgat, keltista vagy *new age* megmozdulásokon vesznek részt, amelyek a közönség egyik felét vonzzák, vagy pont ellenkezőleg, egy hiperkonzervatív *White Anglo-Saxon Protestant* etnicitásért harcolnak, amelyet ők barkácsoltak össze. Ezzel és minden alkalommal különböző okokból a tradicionális skót versenyek szereplői az Egyesült Államokban sajátos kapcsolatot konstruálnak a történelem és a nemzet közt, amelyhez tartoznak.

ÖSSZEGZÉS

A skót kisebbség példája az Egyesült Államokban lehetővé teszi, hogy rámutassunk arra, hogy a migráns kisebbségek tanulmányozása nem korlátozható egy egyszerű szinkronikus megközelítésre. A példa megengedi, hogy hátralépjünk egy lépést, s így arra készítet, hogy összevevessük a változásokat, amelyeket a szociológia figyel meg a jelenben, rámutatva, hogy a történelmi és kulturális tényezőket is figyelembe kell venni, túl a gazdasági és politikai tényezőkön, amelyeket általában számításba vesznek. A befogadó országba érkező kisebbségek újraszerveződhetnek és újraéleszthetik az azonos származásúak hálózatát, hogy így egy sajátos, diaszporikus kultúrát hozzanak létre, amely szükségszerűen különbözni fog az anyaországi kultúrától. Annak függvényében, hogy a bevándorló közösségek integrációjának és diaszpórában történő megszerveződésüknek a vizsgálatára milyen történelmi léptéket alkalmazunk, radikálisan más eredményre juthatunk, mivel egy bevándorló kisebbségnek nehézségei lehetnek eleinte a befogadó társadalomban, aztán a második időszakban újraszerveződhet, hogy végül domináns pozícióba jusson. Figyelembe kell venni a csoportok azon képességét, hogy a múltjukat újra kitalálják, hogy ne hagyjuk magunkat félrevezetni a rövid időre vonatkozó vizsgálatok által.

Fordította Szijártó Éva

SZAKIRODALOM

- BARROU, Jacques
2007 *La Planète des migrants. Circulations migratoires et constitution de diasporas à l'aube du XXIe siècle*. Presses universitaires de Grenoble, Grenoble.
- BERTHOFF, Rowland
1982 Under the Kilt: Variations on the Scottish-American Ground. *Journal of American Ethnic History* 1. (1) 5–34.
- JARVIE, Grant
1991 *Highland Games: The Making of the Myth*. Edinburgh University Press, Edinburgh.
- LASSALLE, Didier
2010 Minorités visibles: un concept ambigu. In: Germain L. et al. (dirs.): *Identités et cultures minoritaires dans l'aire anglophone. Entre «visibilité» et «invisibilité»*. L'Harmattan, Paris, 7-20.
- MacDONALD, Donald
2007 *It's Scotland in USA. America's Braemar. Grandfather Mountain and the Re-Birth of Scottish Identity across USA*. Southern Lion Books, Madison (Georgia).
- McCRONE, David et al.
1995 *Scotland The Brand. The Making of Scottish Heritage*. Edinburgh University Press, Edinburgh.
- MEYER, Daune
1961 *The Highland Scots of North Carolina (1732–1776)*. University of North Carolina Press, Charlotte.

NAIRN, Tom

2003 *The Break-Up of Britain. Crisis and Neo-Nationalism*. Common Ground Publishing, Altone (Australia). (1. kiadás: 1977.)

RAY, Celeste

2001 *Highland Heritage. Scottish Americans in the American South*. University of North Carolina Press, Charlotte.

REDMOND, Gerald

1971 *The Caledonian Games in Nineteenth Century America*. Dickinson University Press, Fairleigh.

1982 *The Sporting Scots of Nineteenth Century Canada*. Dickinson University Press, Fairleigh.

RYGIEL, Philippe

2007 *Le Temps des migrations blanches. Migrer en Occident (1840–1940)*. Aux lieux d'être, Montreuil.

TREVOR-ROPER, Hugh

2009 *The Invention of Scotland. Myth and History*. Yale University Press, Yale.

COMPETIȚIILE ATLETICE ALE MINORITĂȚII SCOȚIENE DIN STATELE UNITE ALE AMERICII

Studiul de față analizează competițiile atletice ale minorității scoțiene din Statele Unite. Este vorba de o așa-numită minoritate a „Protestanților Albi Anglo-Saxoni” (White Anglo-Saxon Protestant), ceea ce o delimitează de la studiile obișnuite despre minoritățile „dominante” din punct de vedere social sau cultural. Această minoritate și-a formulat relația cu patria mamă mai ales prin organizarea competițiilor de tip „Highland Games” (Jocurile Muntenilor), acompaniate de muzică și dans popular. Aceste competiții au reinventat un „scotianism” înafara patriei mamă (cu sistem de clanuri, textile specifice...), câteodată cu mai bine de două secole mai târziu de emigrarea strămoșilor minorității de astăzi. Cercetarea acestui caz este efectuată cu ajutorul bibliografiei existente, respectiv a surselor de pe internet și a broșurilor, caietelor de program aferente. Cercetările efectuate în Scoția începând din 2006 scot la iveală și ceea ce gândesc scoțienii despre compatrioții lor, care trăiesc în minoritate în Statele Unite.

THE ATHLETIC GAMES OF THE SCOTTISH MINORITY IN THE UNITED STATES OF AMERICA

This article studies the athletic games of the Scottish minority in the United States of America. It is a “White Anglo-Saxon Protestant” minority, which contrasts with the usual minority studies focusing on culturally “dominated” minorities. This minority reinvents its relation to the homeland through the organisation of “Highland Games” accompanied with music and folk dance. The studied games reinvent “Scottishness” (clan system, tartans...) sometimes more than two centuries after the initial migration of the present minority. The case will be studied through the existing bibliography, the analysis of Internet sources and specialised leaflets and programmes. Fieldwork conducted in Scotland since 2006 enables as well to enlighten what the Scots think about their fellow countrymen in the Scottish-American minority.

